

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-720771-XVIII/12/ST

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Warszawa, 4. 10. 2013 r.

Pan
Marek Biernacki
Minister Sprawiedliwości

szanowny Panie Ministrze

Uprzejmie informuję, iż w toku realizacji ustawowych kompetencji. Rzecznik Praw Obywatelskich w ramach postępowania o sygn, RPO-722766-XVIII/12. stwierdził występowanie w praktyce funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości problemu w zakresie możliwości wykonywania przez strony i ich przedstawicieli fotografii (sporządzania odpisów, kserokopii) akt prokuratorskich w przypadku wniesienia przez pokrzywdzonego zażalenia na postanowienia o odmowie wszczęcia bądź umorzenie postępowania przygotowawczego,

Art. 156 §1 k.p.k. określa ogólną regułę, zgodnie z którą jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, w toku postępowania przygotowawczego stronom i ich przedstawicielom udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów i kserokopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kserokopie tylko za zgodą prowadzącego postępowanie przygotowawcze. W praktyce nie budzi wątpliwości to, iż przepis ten znajduje zastosowanie na etapie postępowania przygotowawczego także wtedy, akta znajdują się fizycznie w sądzie, w związku z wykonywaniem czynności sądowych w postępowaniu przygotowawczym.

W praktyce, wątpliwości wywołuje kwestia dostępu stron do akt postępowania przygotowawczego, w związku z zaskarżeniem postanowienia o odmowie jego

wszczęcia lub o jego umorzeniu oraz kontrolę tych decyzji procesowych. Podkreślić należy, iż w piśmiennictwie prezentowany jest pogląd, że pomimo, iż akta postępowania przygotowawczego zostają przekazane z zażaleniem do sądu, nie stają się aktami sprawy sądowej. Zgodnie z dyspozycją art. 306 §1b k.p.k. osoby uprawnione do złożenia zażalenia posiadają nielimitowane prawo do przejrzania akt. Prawodawca milczy natomiast w przedmiocie możliwości sporządzania odpisów i kserokopii oraz uzyskania uwierzytelnionych odpisów kserokopii, w szczególności fotografowania akt. Abstrahując od tego jakie czynności wchodzi w skład przejrzania akt, podnieść należy, że w doktrynie nie budzi wątpliwości to, iż skoro akta postępowania przygotowawczego nie stają się aktami sprawy sądowej w związku z przekazaniem ich wraz z zażaleniem do sądu. do ich udostępniania wykraczającego poza „przejrzanie”, należy stosować art. 156 §1 k.p.k. Tym samym strona, bądź jej przedstawiciel, która chce przykładowo przed posiedzeniem sądu wykonać fotokopie akt za pomocą aparatu fotograficznego, przenośnego skanera etc. (sporządzić odpis, kserokopię), które zgodnie z art. 306 §1b k.p.k. ma prawo przejrzeć, winna wystąpić do prowadzącego postępowanie przygotowawcze o wyrażenie zgody na dokonanie tych czynności.

Przedstawiony powyżej, aktualnie obowiązujący stan normatywny prowadzi do wniosku, iż w przypadku wyrażenia przez stronę bądź jej przedstawiciela woli skorzystania z uprawnienia sporządzenia fotografii (sporządzenia odpisu, kserokopii) akt postępowania przygotowawczego, które fizycznie znajdują się w sądzie, wobec przesłania ich wraz z zażaleniem, winna ona wystąpić do prowadzącego postępowanie przygotowawcze o wyrażenie zgody. Abstrahując od tego, czy konieczne jest w tym przypadku wydanie zarządzenia uprawnionego organu (poglądy w tej materii nie są w doktrynie jednolite), przyjęć trzeba, iż jeżeli strona korzystająca z uprawnienia do przejrzania akt postępowania przygotowawczego w sądzie, przed rozpoczęciem posiedzenia złoży wniosek o umożliwienie sporządzenia fotografii (sporządzenia odpisu, kserokopii) akt postępowania przygotowawczego, sąd winien odesłać te akta do właściwej prokuratury, celem podjęcia decyzji odnoszącej się do złożonego przezeń wniosku. Trudno uznać przedstawiony, obecnie obowiązujący w tym zakresie stan prawny, za realizujący założenie o racjonalności prawodawcy.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich, zaprezentowany stan prawny w sposób oczywisty rodzi negatywne konsekwencje dla pokrzywdzonego, który wniósł zażalenie na postanowienia o odmowie wszczęcia bądź umorzenie postępowania przygotowawczego. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, trudno znaleźć argumenty w postaci tego, iż w takiej sytuacji wyrażenie zgody przez prowadzącego postępowanie przygotowawcze jest niezbędne, celem konieczności realizacji jego celów. Skoro prokurator wykonał wszelkie czynności, które uznał za konieczne i wydał decyzję o umorzeniu postępowania przygotowawczego (odmowie jego wszczęcia), limitowanie możliwości sporządzenia fotografii (sporządzenia odpisu, kserokopii) akt postępowania przesłanych wraz zażaleniem do sądu przez podmiot, który zainicjował postępowanie odwoławcze, wydaje się całkowicie niezasadne.

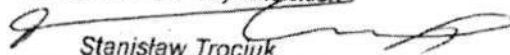
Podkreślić należy, że materiały zebrane przez Rzecznika Praw Obywatelskich w toku postępowania wyjaśniającego wskazują, iż praktyka organów władzy sądowej w zakresie udzielania stronom oraz ich przedstawicielom zgody na wykonywanie fotografii (sporządzania odpisów, kserokopii) akt prokuratorskich w przypadku wniesienia przez pokrzywdzonego zażalenia na postanowienia o odmowie wszczęcia bądź umorzenie postępowania przygotowawczego nie jest w pełni jednolita (*pismo Prezesa Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 16 lipca 2013 r.*).

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art.16 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001r., Nr 14 poz.147) zwracam się do Pana Ministra, z prośbą o rozważenie potrzeby podjęcia działań zmierzających do nowelizacji art. 306 §1b k.p.k., w sposób umożliwiający osobom uprawnionym do złożenia zażalenia, po przesłaniu akt postępowania przygotowawczego do sądu wraz z zażaleniem, sporządzania odpisów i kserokopii całości akt. w tym akt postępowania przygotowawczego, bez potrzeby uzyskiwania osobnej zgody prowadzącego postępowanie przygotowawcze. Rzecznik Praw Obywatelskich proponuje, aby art. 306 §1b k.p.k. nadać brzmienie „*§1b. Uprawnionym do złożenia zażalenia, o którym mowa w § 1 i 1a, przysługuje prawo dostępu do akt, sporządzania odpisów i kserokopii, a także uzyskania odpłatnie uwierzytelnionych odpisów lub kserokopii*”. Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich zaproponowana treść art. 306

§1b k.p.k., pozwoli w pełni urzeczywistnić prawa i wolności obywatelskie osób pokrzywdzonych, które skorzystały z uprawnienia złożenia zażalenia na postanowienia o odmowie wszczęcia bądź umorzenie postępowania przygotowawczego.

Z poszanowaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich